

סימן כד

חג השבועות

א

מצאנו דבר חידוש נפלא בספר הקדוש "נועם אלימלך" שכבר עמדו עליו רבים, וזה לשונו ¹²³⁴⁵⁶⁷התורה בפרשת משפטים: "לא תבשל גדי בחלב אמו, נראה לפרש על דרך הרמז, דיש ליתן טעם לשבח למה נאסר לנו בשר בחלב, והמלאכים כשהיו אצל אברהם אבינו ע"ה נתן להם דווקא בשר בחלב, וגם אנחנו בחג השבועות התירו לנו חז"ל שלא להמתין אחר הגבינה השיעור כמו בשאר ימות השנה. ויש לומר כי בשר רומז לגשמיות, וע"י שהצדיק אוכל הגשמיות ביחודים, הוא שואב השפעות מעולמות העליונים, ע"ד שאמרו חז"ל באשה: "דם נעכר ונעשה חלב" כמו כן הצדיק באכילתו, אכילתו נעשה חלב, דהיינו השפעה נקראת על שם חלב, ומחמת שאין בנו כוח לעשות היחוד למטה, לכן ציווה השי"ת שלא לאכול בשר בחלב, כדי שלא לערב מה ששייך למעלה עם מה שלמטה, ולא כן המלאכים שכוח בידם לעשות היחוד אמיתי גמור למטה כמו למעלה, ולכן לא היו צריכים לשאוב דווקא מלמעלה, לכן אכלו בשר בחלב, וזה הטעם שהתירו

לנו בחג השבועות לאכול אחר גבינה בלא המתנת שיעור, מחמת שזה הוא מתן תורה הקדושה, ואנו מראים עצמנו שאנו דוגמת המלאכים בשעת מתן תורה ע"י התורה."

ואמנם לפי מה שנתבאר בספר "יבין דעת" על יו"ד, לגאון דורו רבי יהושע מקוטנא זצ"ל, סי' פ"ט ס"ק א', הנהגה זו של המתנה בין אכילת בשר לאכילת חלב, אינה נכללת באיסור שהעלה הרמ"א ביו"ד סי' קנ"ה ס"ג, על חולה שאין בו סכנה, לאכול דבר האסור מדבריהם כדי להתרפא בו (עיין ביאור הגר"א שם ושו"ת רבי עקיבא איגר סי' נ"ה ו"דברי נחמיה" או"ח סי' מ), שכן הנהגה זו אינה אלא "זהירות בעלמא שהחמירו בבשר בחלב יותר מבשאר איסורים, משום דכל חד מותר באפי נפשיה כו', אבל אין זה בגדר אכילת בשר בחלב", עיין בדבריו שם, ובהערת נכדו הגאון בעל "חסדי אבות" ז"ל.

ועיין בשו"ת רעק"א סי' ח' שכתב להסתפק בדומה לזה, באיסור מוקצה אם מותר לחולה שאין בו סכנה, שיש לומר שהיום גורם ואין בו איסור מחמת עצמו עיי"ש, וכיוצא

בזה ממש נסתפק ב"ישועות יעקב" ^{אוצר החכמה} "דאתחברן כחדא", והרוצה להשיב סוף סי' ש"ט ואכן הסיקו להיתר, וכעין זה נסתפקו בחלב שנחלב בשבת, עיין "אבני נזר" יו"ד סימן קכ"ז שצידד להיתר, וכן נטו להתיר ב"זרע אמת" סי' מ"ה, וב"פרי יצחק" ח"א סי' י"ד ועוד, ואמנם ב"נשמת אדם" כלל ס"ט כתב להוכיח מדברי הרא"ה בית ג' שער ד', שמוקצה אסור לחולה שאין בו סכנה, אך כבר השיג עליו באורך הגאון מניאמץ ז"ל בעל שו"ת "באר חיים מרדכי", בספרו "בן יאיר" על הש"ס ^{אוצר החכמה} במס' עבודה זרה, ואין כאן מקומו].

ב

אכילת ^{החובל} במסגרת זמנית אחת, חשובה "חיבור" ברם לפי הזוהר הקדוש פר' משפטים (קכ"ה ע"א) "כל מאן דאכיל האי מיכלא דאתחבר כחדא בשעתא חדא או בסעודתא חדא כו' גרים לאתערא דינין בעלמא", אין צריך לומר שהוא כן לענין המתנה לאחר אכילת בשר, שהיא לא פחות ממש שעות, עיין בש"ך יו"ד סי' פ"ט סקט"ז וב"דרכי תשובה" שם באורך, אלא יתירה מזו כתב ב"אור החמה" למהר"א אזולאי זי"ע בדעת הרח"ו ז"ל: "לא שנא בין אכל תחילה הבשר או אוכל תחילה החלב, כיון שהם מחוברים, וזה יורה מה שכתב

וביון שכן, הרי דברי ה"נועם אלימלך" טעונים הבנה, וביותר תמוה, לפי הנ"ל, מה שכתב בספר "עטרת ישראל" להרה"ק רבי ישראל המגיד מבאהפאלי זי"ע נכד הרב הקדוש בעל "מאור עינים" זי"ע, פרשת חיי שרה, לאחר שמרחיב ביאור בהבדל שיש בין המלאכים שאכלו בשר בחלב לבין ישראל אשר מזהירים שלא לעשות כן (שמטעם זה כתב הרמ"א בשו"ע לאו"ח סי' תצ"ד, שאוכלים מאכל חלב ואחר כן מאכל בשר), הוא כותב: "ועם כל זה מצינו אפילו לגבי דידן קולא ביום זה, באכילת בשר בחלב שאין להמתין שישה שעות אחר אכילת בשר כדי להורות שמרוב קדושת היום הזה אינו כשאר הימים..."

ואמנם יש דעה זו בהלכה, והיא של ה"כל בו", והובאה גם ב"אור זרוע", שבחג השבועות אין להקפיד על המתנה בין חלב לבשר,

אך נדחתה דעה זו להלכה ולמעשה, וכמו שכתבו הגאונים ז"ל ב"מנחת יעקב" כלל ע"ז וב"חק יעקב" סימן תצ"ד, ועי' בלשון רבינו ז"ל בשולחנו הזהב שם וב"פרי מגדים" שם, וב"דרכי תשובה" ליו"ד סי' פ"ט שם.

ג

חג השבועות כנגד הלאו של בשר בחלב וזהנה בספר "זכות אבות" להגה"צ רבי דוד אלטר זצ"ל ממשפחת אדמו"רי גור, שנדפס יחד עם "ספר הזכות" של הגה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע, מובא בשמו של ה"חידושי הרי"ם" זי"ע, בהסבר סמיכות הכתובים "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך; לא תבשל גדי בחלב אמו", כי כל יום יש לו "לא תעשה" מיוחד השייך במיוחד ליום זה נראה מדרש תנחומא פר' תצא; הקדמת הרמב"ם לספר משנה תורה בסופו; "ספר העצמים" להראב"ע ז"ל, הובא ונתבאר ב"עשרה מאמרות" לרבינו הרמ"ע מפאנו ז"ל מאמר חיקור דין ח"א פי"א, ועוד], וחג השבועות הוא היום שאליו במיוחד שייך הלאו של "בשר בחלב", ולכן נסמך הלאו של "לא תבשל גדי בחלב אמו" למצוות הבאת הביכורים שבחג השבועות.

ורעיון נאה העלה בספר "נר למאה" להגר"י זלצר ז"ל (עמוד

קצ"ט) בשם "ראיתי מי שכתב", ע"פ דברי הגאון מהר"ם שיק על המצוות, מצוה קי"ד, שלפי חשבון המצוות של הרמב"ן ז"ל, הלאו של אכילת בשר בחלב, הוא ל"ת ס"ה, ולפי זה אם נחשוב מאחד בניסן, יום לשנה, יוצא שחג השבועות הוא כנגד הלאו של בשר בחלב, ומתאימים הדברים מאוד למה שאמר ה"חידושי הרי"ם", אלא שלפי זה מתחזקת התמיהה לכאורה בדברי קדשם של ה"נועם אלימלך" וה"עטרת ישראל" הנ"ל.

ד

יסוד האיסור של בשר וחלב

ע"א איסור "בשר בחלב" אמרו חז"ל שהוא "חידוש". מהו ה"חידוש"? כותב רש"י שהוא משום שכל אחד מהם לעצמו הוא מותר וכשנתערבו נאסרו (עי' רש"י חולין ק"ח ע"א, וכבר תמהו שלכאורה הוא נגד הגמ' בפסחים והרבה תירוצים נאמרו בדבר (עי' ב"אנציקלופדיה תלמודית" בערכו). כמדומה שהסברו של רש"י יסודתו בהררי קודש, בחכמת האמת.

הנה בעיקר ענין סמיכות המקראות "ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך" ו"לא תבשל גדי בחלב אמו", הרי כבר שאל זאת הרשב"י את אליהו, כמובא ב"תיקוני

זוהר" תיקונא ארביסר: "וסמך ליה ל"ראשית ביכורי אדמתך גו' לא תבשל גדי בחלב אמו, מאי האי לגבי האי, קם רבי שמעון על רגליו, פתח בקלא סגיא, ואמר: אליהו, אליהו! נחית הכא ברשותא דמארך, ואנהיר עינייהו דאלין סבין בהאי מלה, דלא ייתון למיכל ^{אוצר החכמה} בשר בחלב" ^{אוצר החכמה} [נועל הביטוי "דלא ייתון למיכל בשר בחלב" ראה בפירוש "באר לחי רואי" ביאור נפלא בשם החוזה הק' מלובלין זי"ע, וכדבר הזה ממש כתב בספר "עשר קדושות" מערכת ב' נ"ב בשם הרה"ק ר' צבי מזידיטשויב זי"ע שאמרו להגאון בעל "חוות דעת" ז"ל]. ואליהו ביאר הדבר שהוא כסוד "לא תחרוש שור וחמור יחדיו, ומצות ביכורים היא המונעת את יניקת החיצונים עיין שם.

ויש ב"תיקונים" האמורים, הוספה וחידוש, על המבואר בזוהר הקדוש פר' משפטים: "רבי אבא אמר: מה כתיב לעילא מן דא: ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו" מאי קא מיירי? אלא דלא לערבא מלה תתאה בעילאה, דלא ינקא סטרא דלבר מסטרא פנימאה, מה בין האי להאי. דא דלבר, מסטרא דמסאבא, ודא דלגו בסטרא קדישא כו' ועל דא כתיב "ביכורי אדמתך גו'", וראה שם שרבי

שמעון הוא שביאר את דברי ר' אבא. אלא שבעוד משמעות דברי זוהר הוא, שהאיסור נובע מזה שמחבר יחד "סטרא דקדושה" עם "סטרא דמסאבא", הרי שב"תיקוני זוהר" מבואר שהאיסור הוא גם בסטרא דקדושה גופא כשמערב מעלה עם מטה, או ימין עם שמאל. שכן כאשר השיב אליהו לרשב"י שאיסור "בשר בחלב" דומה לאיסור "שור וחמור", תמה רשב"י על כך: "אליהו אליהו, והא שור מסטרא דדכיו וחמור מסטרא דמסאבו, דא איהו כלאים טב וביש, אבל חלב איהו מסטרא דדכיו ובשרא מסטרא דדכיו", ומשום כך הוסיף אליהו להסביר שכל חיבור של ימין ושמאל אפילו של קדושה עצמה מביאה להתעוררות דינים, עיין שם, נוקצת פלא שרבינו מנחם מראקאנטי ז"ל כתב בטעם איסור בשר בחלב "כי אין להכניס כוח הטומאה בהיכל הקודש", והובא כן ככתבו וכלשונו ב"שפתי כהן" על התורה פר' משפטים, ולכאורה הוא כדברי זוהר"ק פר' משפטים, ויש ליישב] וכך הוא גם בדברי רבינו בחיי ז"ל: "וכשם שהבשר והחלב כל אחד מותר בפני עצמו, כן הדברים ההם כל אחד ואחד מיוחד בפני עצמו, וכשם שאין עיקר האיסור אלא החיבור, והתורה הרחיקתו וגזרה ביניהם הבדל וריחוק, כן הדברים

ההם יש לנו להבין, כי יש ביניהם
הבדל ואין להשוות קדושה של מעלה
לקדושה של מטה" עיין שם.

ה

ה"חידוש" שבבשר וחלב

הנה כי כן, דבר חידוש גדול הוא,
שאפילו עירוב חסד וגבורה של
קדושה עצמה, הוא איסור חמור כל
כך. והתמיהה מפורסמת. ביאור על
כך מצאנו ב"לקוטי שיחות" חלק
כ"ט (פר' תצא): "מצאנו שחיבור
שני הפכים, אדרבא, היא מעלה נפלאה
ביותר, ענין ה"שלום" ש"כל התורה
ניתנה לעשות שלום בעולם", ואחד
מעיקרי העבודה הוא לפעול "התכללות
המדות", וכידוע ביאור מאמרם ז"ל
(תענית כ' ע"א): "לעולם יהא אדם
רך כקנה ואל יהא קשה כארז", היינו
שמדות האדם צריך שיהיו "רכות"
לסבול גם את המדה ההפכית, אלא
שהתכללות המדות בקדושה, היא על
דרך "תערובת מין במינו", כי כל
עניני הקדושה "הכל מין אחד, הביטול
וההכנעה אליו יתברך", ולכן בעבודת
ה' יכולות להיות שתי מדות הפכיות
של חסד וגבורה ביחד, וכלשון הספרי:
"אין לך אהבה במקום יראה ויראה
במקום אהבה אלא במדת הקדוש
ברוך הוא בלבד". לא כן בעניני
העולם, שעולם ענינו הרגשת מציאותו,

הרי שכל מדה היא בתוקף כזה שאינה
נותנת מקום למדה הפכית, וכאשר
יש חיבור ועירוב שני הפכים, הרי
זה באופן של "תערובת מין בשאינו
מינו". ראה שם באורך.

זהו איפוא סוד פירושו של רש"י,
שהחידוש הוא בכך, שאפילו
כל אחד לבדו מותר, היינו שגם החסד
וגם הגבורה הם של קדושה, ואף על
פי כן נאסרו, ומן הטעם האמור.

והנה רבינו הקדוש זי"ע בשיחתו
האמורה, הוסיף לאמר: "איתא
ברבינו בחיי כי "באותו הזמן (לעתיד
לבוא) כו' יהיה איסור בשר בחלב
בטל [ועל דרך זה מצינו אצל המלאכים
שבאו לאברהם אבינו שאכלו "בשר
בחלב" (מדרש תהלים ח, ב וראה
"תורה שלמה" וירא אות קכ"ג)].
שכן לעתיד לבוא, כאשר יתקיים היעוד
"ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו
כי פי ה' דיבר" שתיראה המציאות
האמיתית, לא הגשם והחומר, כי אם
ה"דבר הוי" שמהוה מחיה ומקיים
כל נברא, או אז, גם לגבי בשר בחלב,
שיוכר בהם מציאותם האמיתית, דבר
הוי' וה"כוחות העליונים", הרי
שחיבורם ועירובם יהיה של חסד
וגבורה באופן הכי נעלה של שלום
ואחדות" עיין שם. ועיין בלשון "רבנו
בחיי" שם: "ואף בבני אדם הגופניים

לא תהיה נוהגת מצווה זו בזמן ביטול היצר הרע..

וכבר כתב רבינו ז"ל בתניא קדישא פרק ל"ו, כי "ימות המשיח, ובפרט כשיחיו המתים, הם תכלית ושליומות ובריאות עולם הזה שלכך נברא מתחילתו, וגם כבר היה לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה", מובן איפוא שמעין אותה דרגא נפלאה של ימות המשיח, היה גם בשעת מתן תורה, ומפורשים הדברים לכאורה ב"פנים יפות" פר' משפטים: "ויש לרמז במקראות אלו (ראשית ביכורי גו' לא תבשל גו'), המבואר בזהר ובכתבים, כי ביציאת מצרים היה שלא בדרך עליות של כל השנה אלא דרך דילוג, שנתגלה אור גדול כו', וכל זה לא היה אלא בליל פסח, אבל בבוקר נסתלק האור לגמרי והתחילו לילך בדרך מעלה, ממדריגה למדריגה, בחמישים יום של הספירה, כנגד חמשים שערי קדושה חסר א' וכו', בליל פסח כיון שהיה דרך דילוג היה בהכרח ע"י הש"י בכבודו ובעצמו, אבל אחר כך העליות היו ע"י משה רבינו ע"ה, והיינו "וינטלם וינשאם כל ימי עולם" חמשים מדריגות שהוא עולמו של יובל, ולכן בליל פסח היה הגילוי בדרך דין וגבורה, והוא דם פסח כו' ומתחילין ימי הספירה שהוא

ראשית יום הביכורים שהוא השבועות, שבשבעה שבועות אלו מתטהרים ומתקדשים בדרך הילוכם בעליותם עד חג השבועות, וכתבו עוד שבימי הספירה נתעלו כמ"ש "הדם נעכר ונעשה חלב" וידוע שזה הטעם בשר בחלב, שלא לערב החסדים והגבורות שלא בדרך המיתוק". היינו שביום מתן תורה אפשר להגיע למדריגה כזו של "דם נעכר ונעשה חלב" חיבור חסדים וגבורות "בדרך המיתוק".

נקל אפוא להבין, ששרפי מעלה אור שבעת הימים רבנו הבעש"ט הק' זיע"א ותלמידיו הק' צדיקים "שאיין להם יצר הרע" [ראה תניא קדישא בתחילתו], שבכל חג השבועות, האיר בהם יום מתן תורה, וכלשון רבנו הקדוש אדמו"ר האמצעי זי"ע בספרו הק' "פירוש המלות" אות רמ"ז, כי "בכל חג השבועות בזמן מתן תורה מאיר מאותה המדריגה", וידוע (ראה "כליל תפארת" להג"ר אריה מרדכי רבינוביץ ז"ל פר' יתרו) כי רבנו המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א היה בנעוריו מלמד תינוקות, וכשלימד את הילדים פרשת מתן תורה "הראה להם את מעמד הר סיני"... שבוודאי היו בבחינת מקבלי התורה בסיני ממש. הן הן אפוא דברי ה"נועם אלימלך", אשר ספרו עוסק כולו ב"צדיקים"

ו

"עילאה גבר" או "תתאה גבר"

והנה על דברי הרמ"א בשו"ע סי' תצ"ד: "אוכלים מאכל חלב ואחר כך מאכל בשר" כתב ה"באר היטב": "ושמעתי שאוכלים חלב ואח"כ בשר דלא כמו שעשו המלאכים אצל אברהם שאכלו בשר בחלב, שבעבור זה ניתנה לישראל ודו"ק", נתכווין בזה ה"באר היטב" לבאר את שפת היתר של הרמ"א "ואחר כך מאכל בשר", שבא הרמ"א לומר שני דברים; האחד לקיים המנהג של אכילת מאכלי חלב, והשני; ליזהר באיסור אכילת בשר בחלב.

ויש במה שכתב "הבאר היטב" בסוף דבריו "ודו"ק", וגם במה שדייק לכתוב שהמלאכים אכלו "בשר בחלב", ולא כפי שהיה צריך לכתוב "בשר ואחר כן חלב", משום רמז לפרפרת נאה שנתחדשה ונאמרה בבית מדרשם של רבותינו גדולי החסידות זי"ע, וכך אמרו:

איתא ב"מדרש ישן" שכאשר טענו המלאכים שיתן הקב"ה תורה להם — "תנה הודך על השמים", השיבם הקב"ה: הרי אכלתם בשר בחלב אצל אברהם אבינו, והתמיהה מפורסמת: הרי בפסוק מפורש: "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר", ובבבא

כידוע; "וגם אנחנו בחג השבועות הורו לנו חז"ל שלא להמתין אחר הגבינה, וזה הטעם שהתירו לנו בחג השבועות לאכול אחר גבינה בלא המתנה שיעור, מחמת שאז הוא שעת מתן תורה ואנו מראים עצמנו שאנו דוגמת המלאכים".

מכאן גם הנהגת להרב הקדוש רבי משה צבי מסאווריין זי"ע, שבמשך כל השנה היה מחמיר על עצמו מאוד בענין בשר בחלב, ונהג כאבזה דמר עוקבא (חולין ק"ה ע"א) "כי הוי אכיל האידנא לא הוי אכיל גבינה עד למחר כי השתא" [ובשעתו שמעתי מפי דו"ז הגה"צ רבי ישראל יצחק הלוי רייזמאן זצ"ל כי כך נהג בפועל גם הרב הקדוש רבי שמחה בונם מאוטבוצק — ווארקי זי"ע, שבסוף ימיו עלה לירושלים ומנו"כ ליד ציון קדשו של הרה"ק רמ"מ מויטעבסק זי"ע בטבריה, ועי' ב"שער המצות" להרח"ו ז"ל סוף פרשת משפטים: "מורי זלה"ה נהג שבכל יום שאכל גבינה לא היה אוכל בשר עד הלילה"], ועם זאת, בחג השבועות "נהג רבינו לשתות תה קודם תפילת שחרית, ולערב את הסוכר עם כפית חלבית שאינה בת יומא, ובזה יצא ידי מנהג אכילת מאכלי חלב" ("לקוטי שושנים" פר' משפטים).

מציעא פ"ו ע"ב: "דקמא קמא ומטיא אייתי לגבייהו" והובא גם ברש"י על התורה, הרי אדרבא, גם המלאכים עשו כן שאכלו "מאכל חלב ואחר כך מאכל בשר" גם אינו מובן קשר טענה זו לאי קבלתם את התורה, ברם על פי פנימיותם של דברים יש לבאר: מדוע החלב אסור אחר הבשר עד לשיעור של שש שעות, ולא כן בשר לאחר חלב, שאין צריך להמתנה ממושכת כזו? אלא שכאמור, בשר מורה על גבורות והחלב על חסדים, וכיון שהלכה כשמואל (פסחים ע"ו ע"א) "שתתאה גבר", על כן, אם אוכל בשר ואחר כך אוכל חלב, הרי "תתאה (שהוא הבשר) גבר" שעניינו גבורות ח"ו, אבל אם אוכל חלב ואחר כך אוכל בשר, הרי אדרבא, כיוון ש"תתאה גבר" החסדים גוברים. למה באמת נפסקה הלכה כשמואל "תתאה גבר" ולא כרב ש"עילאה גבר"? כי ניתנה תורה למטה בתחתונים, ולא למעלה בעליונים כדרישת המלאכים, הרי ש"תתאה גבר"... זהו אפוא שטען הקב"ה כלפי המלאכים: ממה נפשך: אם הלכה ש"תתאה גבר" ולכן באמת הייתם זהירים ואכלתם חלב ואחר כך בשר אצל אברהם אבינו, הרי זה עצמו סימן, שתורה צריכה שתינתן לישראל בעולם הזה למטה, ואם כדבריהם

שהתורה מגיעה לכם בשמים, הרי היתה צריכה להיות ההלכה "עילאה גבר" — הייתם צריכים אם כן לאכול קודם בשר ואחר כך חלב...

זהו, אם כן, הרמז בדברי ה"באר היטב": "שאוכלים בשר ואחר כך חלב, ולא כמו שעשו המלאכים אצל אברהם אבינו שאכלו "בשר בחלב" — שלשיטתם ש"עילאה גבר" היה דווקא בהקדמת הבשר לחלב משום "בשר בחלב" — שבעבור זה ניתנה תורה לישראל ודו"ק..."

הברקה נפלאה זו, בספר "פרדס הארץ" להגאון רבי ישעיהו הלוי הורביץ ז"ל דומ"ץ צפת (חלק "לחם שלמה" עמוד תקמ"ח) מייחס הדברים לרבנו הזקן בעל התניא והשו"ע זי"ע.

וַיִּהְיֶה עִיר כי ב"פתח הדעת" להגאון רבי חיים פינחס לוריא ז"ל מלודז' (מסך הפתח יו"ד סי' פ"ז) וב"פרדס יוסף" להגאון רבי יוסף פאצאנאווסקי ז"ל (פר' וירא) כתבו שהדברים נאמרו מפי "היהודי הקדוש" מפשיסחא די"ע. בשו"ת להגאון רבי יחיאל מיכל היבנר ז"ל אבד"ק גיזנוב (סי' ט"ו) ובשו"ת "קב חיים" להגאון רבי חיים צבי עהרנרייך ז"ל (סי' מ"ח) בשמו של זקנו הגה"ק בעל

"קול אריה" זי"ע, ובספר "לקוטי משה" (רוקח), יוחסו הדברים להרה"ק רבי שר שלום מבעלזא זי"ע. בליקוטים שבסוף ספר "הישר והטוב" להרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע, מובא שהוא זי"ע אמרה, ואילו ב"ילקוט הגרשוני" על אגדות הש"ס, מיוחס הרעיון להרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע].

ספר החסידים

גם ה"בן איש חי" חלק שני פר' בהעלותך, כתב רמז זה בשם "הרב המקובל מורנו רבי ששון מרדכי ז"ל", וזה לשונו: "ונראה שלפי זה, אם אכל חלב תחילה, שהוא החסד נכנס תחילה, יוכל לאכול אחריו בשר קודם עיכול, דתתאה גבר, והחסד גרפה את הדין הבא אחריו מה שאין כן, אם אכל בשר תחילה, שנכנסו הגבורות והדינין תחילה כו', וכבר הזכיר ענין זה

החיד"א ז"ל ב"ברכי יוסף" יו"ד סי' פ"ט: "הן אמת דיש מי שכתב דלאכול בשר אחר גבינה הוא תיקון על דרך הסוד והזוהר" (עיין שם שכתב כן כלפי הסוברים שלהזוהר יש להמתין ו' שעות רק מבשר לגבינה ולא להיפך), וה"ש מי שכתב" הוא ה"מקדש מלך" פר' פנחס: "מעתי קם דינא, לאכול בתחילה חלב, שיהא בחינת החסדים, ואחריו בשר בחינת הגבורות, תתאה גבר ובחינת הגבורות מתמתקים בחסדים של מטה, והוא תיקון נפלא, אכן גבינה אחר בשר אסור, דתתאה גבר, ויגביר הגבורות על החסדים ח"ו" עין שם, ועי' בספר "תפארת צבי" על הזוהר הקדוש להגאון המקובל רבי מרדכי שפילמאן ז"ל, במה שהעיר על זה, ולפי האמור לעיל, הרי רבותינו הקדושים מצוקי ארץ זי"ע נקטו כן.

סימן כה

בשלהי מסכת סוטה

א

"הדרן" רבינו על מסכת סוטה

מפי שמועה הרבה, וסדורות בפיו כאילו כתוב בספר, (רש"י), משמת רבי יהושע בטלה עצה ומחשבה (שהיה זהיר בדרשות, ובקי בהלכות

"תנו רבנן: משמת רבי אליעזר נגזו ספר תורה (שהיה בעל הלכות